

@ene u crnom i `ena u belom

– GLAS –

Ono {to doista voli{ to i ostaje,
ostalo je mutljag
Ono {to doista voli{ niko ti uzeti ne}e
Ono {to doista voli{ pravo je tvoje
nasle|e
^iji je svet, moj ili njen
ili ni~iji nije?

Odbaci ta{tinu svoju,
velim odbaci.

Al u~initi ne{to umesto ne u~initi
to nije ta{tina

OVDE U NE^INJENJU SAV JE GREH,
I U SNEBIVLJIVOSTI KOJA ZASTA-
JKUJE...

Pevanje osamdeset prvo (odlomak)
EZRA PAUND

Dugu avgustovsku no}, autobus iz
Beograda nas je nosio putem ka moru, na

najudaljeniju ju`nu ta~ku, prelepi Ulcinj.
Ta nagrada nam je obe}ana u oazi mira,
slobode i odmora. „Samo malo }emo da
radimo, imati }emo radionicu – NATO
bombarodovanje – , a onda ste svo vreme
slobodne,,: ka`e Sta{a. Stigle su preko
mora na{e sestre iz Italije, koje su nam
mnogo pomogle, sa nama su bile sestre iz
[panije. Na{ no}ni autobus usput je sku-
pljao ostale u~esnice iz gradova „Putu-
ju}ih radionica,, sa kojima su se @ene u
crnom povezale u svojem projektu Hein-
richa Bella. Bila je Vojvodina sa [umadi-
jom, slobodna republika ^a~ak, Kraljevo,
Vrnja~ka Banja, Rtanj, Kragujevac, Novi
Pazar, Nik{i}, Pri{tina, Podgorica, opros-
tite, ako sam nekog izostavila. Znale smo
da smo vidljive samo u Beogradu, svake
srede u protestu 7 god. na na{em trgu izlo-
`ene, javnom pljuvanju, poneki put i po-
dr{k, re|e, grad je bio ravnodu{an i ne-
prijateljski prema nama. Za ostali deo ze-
mlje smo bile nevidljive (provinciju).
Re`imski mediji su nas ignorisali, a tako-
zvani „nezavisni,, su nam posvetili neko-

liko minuta (sekundi), dok i oni nisu bili zabranjeni kriminalnim zakonom izglasanim u parlamentu o slobodi informisanja. Taj zakon je gasio jednu po jednu slobodnu stanicu. Gospodin Slavko Juruvića je `ivotom platio hrabrost nezavisnog novinarstva. Mnogi su bili hap{eni, pretu`eni i sankcionisani ogromnim sumama novca. Mrak je prekrivao Srbiju a strah, kao mrtva`ki pokrov se nadneo nad op{tu mobilizaciju, granice su se zatvorile, Milo{evi} odbija sporazum u Rambujeu. Po`inje rat na Kosovu protiv OVEKA, etni`ko `i{enje, ubijanje, raseljavanje albanskog stanovni{tva (otkriveno je 400 mas-grobnica). Zemlja postaje taocem policijskog, militantnog re`ima. On kre}e u suludi odbrambeni rat protiv NATO. Balkansko trusno tlo je potresao `ivi vulkan jednog despota i dalje je proizvodio potrebe, gr`evito se odr`avao na vlasti u podeljenoj Srbiji, nacionalisti`koj i militantnoj i drugoj, koja je `elela demokratske promene i otvaranje prema svetu.

Iz takve trusne stvarnosti mi kre}emo zaobilaznim putevima, jer su poru{eni mostovi NATO bombama, a „provincija“, se preselila u mnoge glave stanovnika metropole. Pokazao se da nepokorni duh sa stremljenjem k novoj oslobo`enoj svesti prema idejama demokratije, slobode i humanijeg dru{tva je daleko od centra mo}i, Beograda. Sa nama su takve putovale prema moru. Pod gumenim to`kovima se kotrljalo kamenje, autobus se stalno naginjao, kao la|a na talasima, s leve na desnu stranu. Grana {ljive je udarila o staklo, farovi osvetli{e vo}njak, (Srbija me|u {ljivama), to je zaobilaznica, sru`en most.

Za mojim le|ima mala Lola, jednogodi{nja beba cvile}i pla`e, to nije ljutit sna`an pla` bebe, to je pla` skloni{ta, svoje vreme bombardovanja je provela sa majkom u skloni{tu. U autobusu je bilo druge dece sa roditeljima, potpuno ne`ujne i nevidljive. ^udna su to deca, ne ska`u, ne zapitkuju, ne tra`e ni{ta.

Tako je taj autobus no}u putovao 16 sati i lomio moje stare kosti na tvrdim sedi{tima. Lako se to zaboravilo, vredelo je zbog svega i zbog Ade Bojane, koja u zagrljaju sa morem, beskrajem pu`ine i kilometarskim talasima, nekro`eni stenama, kojih nema, ve} pe{`ana pla`a, gde se oni susti`u na grebenu biserne pene takvom snagom da je telo okrenuto bokom moglo da se odr`i nepoko`eno pod ritmi`kim udarima talasa duga`kih kilometrima. Telo i stihija, dobro iskustvo za mirovnjake pasivnog Gandijevskog otpora. Za mene je sve to novo nedo`ivljeno. Ja jo{ uvek robujem se}anju pro{losti, na „moja mora, moje pla`e“, zarobljenica sam pro{losti i, ona mi ne dozvoljava da mi u du{u u|e druga lepota, druga radost.

Dunja ka`e: „Vidi kako je lijepo, mi tu letujemo kod prijatelja... Vidim, ali ne ose}am, kamen sam, sve se odbija o mene, mrtva sam. Druga godina kako sam izgubila brata, bez suze, skamenila sam se, on mi je bio sve, moja nada, kako tako da `ivim bez suza? Pitam psiholo{kinju L. „Vratiti }e se suze, plakat }e{... Nisam ni znala da }e to proro`anski njezino tako brzo da se dogodi tu u ULCINJU SAM zaplakala... To ve`e, pre ili posle, ili za vreme pomra`enja sunca (To pomra`enje ne bih ni primetila, da mi nisu vikali glasovi sa terase: „Uzmi nao`ari sa stola,

pogledaj sunce. Uzela sam te „specijalne,, naočari i pogledala nebo. „Ne tamo viđe L., tamo ti nije sunce.,, Zaista sam ugledala crno oko nebesko sa tankim srpastim bridom svetlosti na njegovoj ivici. Vidjela sam to ranije, kad sam došla u Beograd, pre mnogo godina u kofi vode sa nagravljenim staklom, kako tamna senka polako klizi preko sjajnog diska sunca i prekriva ga. Ovde je ta metamorfoza prošla pored mene ne primećujući. (Bila sam ili u moru ili u {umi izgrebanih, okrvavljenih nogu, tražila sam lekovito bilje.) Osećala sam se tako izgubljenom, otuđenom tako mi je proketo nestalo to krhko samopouzdanje, maska koju nosim je popucala po svim {avovima. Groteskna slika mog „palog,, `enskog bića nije smela da se dogodi na sceni ovog skupa, mnogo truda i mnogo pozitivne energije je uloženo da se dođe u Ulcinj. Odlučim da ozbiljno radim na sebi, da se povratim u normalno stanje. Rano ustanem, u 6h, popijem kafu kod barmena, od njega dobijem 2 prazne flaše mineralne vode u kesu, tako opremljena hrabro krenem na „@ensku plaću,,. Usput se pripremam, prvo skidam crnu ritualnu majicu @uC sa Pikasovom „`enom bez mozga,, suknju i gaćice i naga skraćem u uzburkano more. More je valjalo ogromne talase, koje se u peni razbijalo o stene. Moje razočarenje, na plaći sede, stoje obučeni ljudi, `ene i muškarci, neki koji su dopratili svoje `ene i grupica bez `ena malo odvojenih. Taj {ok nisam očekivala, krene mi bes. Obratim se prvom muškarcu: „Znate da je tu Vama zabranjeno, to je `enska plaća,,. Stariji muškarac gleda u mene sedu stariju, ljutu `enu. „Pa mi smo došli kad nema

nikog,, „Kako nikog,, pokazujem na obučene `ene pored sebe. „Ako vi ne pođujete va(e `ene ne)e ni one vas,, krenem feministikom edukacijom. Muškarac se nasmeši: „U pravu ste,, ustane i ode. Ostali ni makac, gledaju ko bajagi na pućinu, kao da očekuju da se pojavi Titanik. [ta da radim, ništa od mog ritualnog nudističkog kupanja na praznoj plaći? Zar da me takvi spreće. Hrabri me moja crna majica Pikasove „@ene bez mozga,, zgulim suknju na kamen, ostavljam je sa flašama, a ja u majici i gaćicama. Skočim na glavu u prvi najveći talas, koji se pojavio u trenutku na sam greben pene kotrljajući bisere, on me zaćitnićki predao sledećem i „Tako bi moja volja,,. Plivala sam daleko, videla sam razuljenost te učuvene „`enske plaće,, a oni „patuljci,, na steni nisu se pomerili. Na izalsku iz mora `ene su me okružile, jedna od najstarijih, ogromna `ena, mi sa smećkom i divljenjem reče: „Kako si smela, ti si heroj,,. Postidela me je, sagnula sam glavu i pocrvenala. Opet obmanjuje, kad bi samo znala kakav me kukavićluk na to naterao. Sve je dobro i na sebi cedim mokru majicu, gornji deo istiće liniju mojih grudi sa istaknutim bradavicama. Crna majica tako pripijena ćista erotika, viće nego nago telo. Nago telo nije skrivena tajna `udnje, ono je samo objekt po`ude fizičkog tela. Ljubav je za pesnike, „O pesnici, pesnici! Jedini pravi ljubavnici `ena! Marina Cvetajeva.

Jedan nećan grafit me nasmejao u Ustanićkoj, „Draga dal to nosić dojkice ili sise svoje,,. Na licu mi je opet pripijena cela celcata moja nasmećena maska, ulazim u svoju sobu, na krevetu me ćeka otvorena knjiga, koju sam pozajmila od

moje susetke @ene u belom. Kona~no, to je u naslovu sa tom pri~om moram da zavr{im ovo moje `ensko pismo.

GLAS

Posle ve~ere sastavljaju stolove u nizu na velikoj terasi prema moru. Oko stolova se vrte konobari i prvi put postavljaju na sto po 2 boce vina, belo i crno i male elegantne trbu{aste ~a{ice sa no`icom. To je pred odlazak, opra{tamo se. @ene pa`ljivo piju, lagano samo gutljaj tek toliko da se podigne ~a{ica. Odvikle smo se od svega pomislim u sebi, `alosno gledam u svoju ~a{u tek malo na~etu, tako je stajala sve dok nisam ustala i oti{la, tada sam je popila ka`u ne valja se iza sebe ostavljati nedopijeno pi}e, ja u to verujem.

Na ulazu na terasu sede Italijanke, a dalje do kraja mi. One su prve po~ele pevati lagane napolitanske kancone, u melanholi~nom mediteranskom ritmu, a onda iz pesme u pesmu ritam je `ivlji i br{i. Uglavnom ve}inu od tih pesama znam. To je pevao Mario Lanza svojim bo`anstvenim tenorom. Kod mene kada bi mi potonule sve la|e, „ja sam pu{tala njega,,. Tako sam se le~ila, moja deca su se samo sme{kala. Tada italijanska pesma prestane. Ti{ina, sad je red da mi pevamo. Neka od na{i}ih: „Vera zapo~ni pesmu, ajde.“ „Koja Vera,, pitam.

@ena u belom oklevaju}i ustaje u ruci dr`i {al, vitka elegantno opu{tena lagano njihanje tela govori kako telo poznaje govor muzike, ritma, a meni je li~ila takva u belom na Vestalku, koja peva devianske pesme u hramu – Radujsja dje-

vo, radujsja, tvoj mladenec u krilu spava, a kad je po~ela da peva oslobodjen glas se oteo i uzneo u strasnom treperenju divlje `udnje za `ivotom i recepcija i barmeni su ostavili svoj posao i do{li da ~uju taj glas. Pla~em moje prve suze, posle duge bolesti. Od radosti, zatvaram o~i, da taj glas za uvek zadr`im u sebi. Glas prodire u tajanstvene dubine mog unutarnjeg sveta, to je bela svetlost {to prodire u mrak, nalazi zgr~eno upla{eno dete. Otvara mi belu stazu i ja pla~em oslobodjena izlazim za glasom, penjem se u visine i po`elim strasno sad odmah da umrem. –Neka bude volja tvoja – osje}am da mi je poslata poruka da mogu da ustanem i odem. Odlazim neprimetno jo{ pijana od ushi}enja oslobodjena ~ega sebe, ne glas me vratio meni. To sam ja sre}na, idem ka moru no}u, sve oko mene primam, svet {to me okru`uje jasnije i jo{ sna`nije. Srp meseca mi osvetljava svakodnevene stepenice pro{arane senkama visokih borova. Silazim ka moru, stenama. Tu more crno nevidljivo udara o mrtve stene. Ravnodu{nim ritmom, jednoli~nim udarima na koje ne mo`e ni{ta da uti~e, ni~ija volja, vi{e se ne pla{im siline te stihije. Moj ritam srca se poja~ava preplavljen silinom te`ine krvi tako dugo potiskivane. Popela sam se na stenu ispod mene u tami je more, hu~i, veliki izazov, `ivotu, mogu da sko~im, da nestanem, mogu da izaberem. Pobedila je moja `udnja za `ivotom i glas, koji se vi{e nije otimao u visine, sad se slivao sa ostalim glasovima u pesmi.

[tefica